

രാമചരിതം: നൂറ്റിയിരുപത്തെട്ടാം പടലം
വ്യാഖ്യാ: ഡോ. ഹേമമാലിനി എം

രാമചരിതം: നൂറ്റിയിരുപത്തെട്ടാം പടലം
വ്യാഖ്യാതാവ്: ഡോ. ഹേമമാലിനി എം
(മലയാളം: കവിത)

Editorial content © 2023, Dr. Hemamalini M

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of [River Valley Technologies](#).

The electronic versions were generated from sources marked up in [L^AT_EX](#) in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using [Xe_LTeX](#) from [T_EXLive](#) 2020 and the cloud framework, [Ithal \(ഇതൽ\)](#). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by [Rachana Institute of Typography](#). The font used for Latin script was [Linux Libertine](#) developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of [Creative Commons Attribution ShareAlike](#) license for free download and usage.

The Rama setu being built by the monkeys and bears, a painting by Anonymous author. The image is taken from [Wikimedia Commons](#) and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation

JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014

URL: www.sayahna.org

രാമചരിതം:
നൂറ്റിയിരുപത്തെട്ടാം പാലം

സംഗ്രഹം

അയോദ്ധ്യാനഗരത്തിൽ ഭരതനും ശത്രുഘ്നനും വസിക്കുന്ന നന്ദിഗ്രാമത്തിലെത്തി ഹനമാൻ അവരെ കാണുന്നു. വനവാസ കാലത്ത് ഭരതനെ വേർപിരിഞ്ഞതിനുശേഷം രാമന്റെ പഞ്ചവടി പ്രവേശം വരെ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള സകലസംഭവങ്ങളും മാരുതി ചുരുക്കി പറയുന്നതാണ് ഇതുപടലത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്.

പാട്ട് 1

ഇരുവരും പെരിയനറ്റു
വമിയറ്റം വഴിയേ
ഇരുളറിൻറ മനക്കാൺ
പിന്നോട്ട് തേന്മുളടലിൽ
തിരുവെണ്ണീറണിത്തു ചെഞ്ചട
തരിത്തു ചരവും
ചിലൈയുമേന്തിയൊളിവാളു
മുടവാളുടൈരായ്
മരവുരിത്തുകിടുത്തു
കിഴങ്കും പഴങ്കളും
വനതലത്തിലുള്ള കായും
നുകർത്തേ നകരിചേർ-
ന്തരചൻ നന്ദനർ
നിരന്തരമിരുന്തപടി ക-
ണ്ടകമഴിന്തണൈതു
കൈവണങ്കിനാനരിവരൻ

ഭരതശത്രുഘ്നന്മാർ തപസ്സനുഷ്ഠിച്ച് അജ്ഞത അകറ്റി അറിവാർന്ന മനസ്സോടെ ശോഷിച്ച ഉടലിൽ ഭൃംഗമണിഞ്ഞ് ജടാധാരികളായി അന്യംവില്പും, ഉടവാളുമേന്തി മരവുരി അണിഞ്ഞ് കിഴങ്ങും പഴങ്ങളും വനത്തിലുള്ള കായ്കനികളും ഭക്ഷിച്ച് നഗരത്തിനടുത്ത് കഴിയുന്ന രീതി കണ്ടു ഹനമാൻ മനസ്സുനിറഞ്ഞ് അവരുടെ അടുത്തു ചെന്നു കൈകൂപ്പിനിന്നു.

കുറിപ്പ്

നറ്റവം — നൽതപം
തേന്മുളടലിൽ — ശോഷിച്ചശരീരത്തിൽ
തരിത്തു — ധരിച്ച്
ചരം — അമ്പ്
ചില — വില്പ്

പാട്ട് 2

അരിവരൻ തൊഴുതു കൂടമൊഴി
ന്താൻ കൊടുമൈ ചേർതമ-
രവൈരിയെ നിചാചര
കലാതിപതിയെ
ച്ചിമ്മരിന്തരുളുംവേന്തനരവിന്ത
നയനൻ തിരുവുളുംനിറൈ-
ന്തളുതനെന്മേടം
മൊഴിത്തുതേ
കരുതുകെൻറളവ് പുണ്ടവനെ
നീണ്ടകൈകളാൽ-
ക്കഴൽപണിന്തരചനുള്ള
തിചനോക്കിയുടനേ
തിരിതു കണ്ടയുമനഴു
ന്തരുളുമാറു വന്തുതോ
തിരുവുളും വിരൈവിലെങ്കതു
ചൊല്ലെന്റന്റരുൾ ചെയ്താൻ

ഭൃരനും ദേവശത്രുവുമായ രാക്ഷസകുല രാജാവിനെ വധിച്ച അരവിന്ദ നയനനായ രാജാവിന്റെ തിരുവുളും നിറഞ്ഞ ദൂതനാണ് താനെന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ അവനെ തന്റെ നീണ്ട കൈകളാൽ ആലിംഗനം ചെയ്ത് ഭരതൻ ശ്രീരാമനുള്ള ദിക്കിലേക്കു തിരിഞ്ഞുമോക്കി. ജ്യേഷ്ഠൻ എഴുന്നള്ളുവാനുള്ള തിരുമനസ്സു വന്നുവോ എന്നും അദ്ദേഹം എവിടെയാണെന്ന് പെട്ടെന്നു പറയു എന്നും പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

അമരവൈരി — ദേവന്മാരുടെശത്രു
ഇതൻ — ദൂതൻ
എന്മടം — എന്നത്
വിരവിൽ — പെട്ടെന്ന്
തിച — ദിശ

പാട്ട് 3

ഉരചെയ്താനരിവരൻ
തൊഴുതുകൂടയെവനോ-
ടൊളികൾ പുഴ്പ്പുകമിതി
ങ്കലണയിൻറുതതിന്മേ-
ലരികൾ കോന്നോടും
വിപീഴണനോടും മിതിലവാഴ്-
ന്തരചൻ നന്ദനയൊടും
പെരിയ വമ്പടയൊടും
മരുവലാർ മറലിയാമി
ളെയെ മന്നവനോടും
മതിതെളിന്തെഴുനെയുള്ള
ന്നതെന്മേടം മൊഴിയ-
വിരൈതു പാതുക്കുക
ളെച്ചെടുമടിക്കുയരവേ
വിരൈതെടുത്തു നടന്താൻ
വരുംവഴിക്ക് പരതൻ

പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ ശ്രീരാമൻ വരുന്നുണ്ട്. വാനരരാജാവിനോടും വിഭീഷണനോടും മിഥിലാരാജാവിന്റെ പുത്രിയായ സീതയോടും ശത്രുക്കൾക്കു കാലനായ ഇളയരാജാവ് ലക്ഷ്മണനോടും വലിയപടയോടുംകൂടി സന്തോഷത്തോടെ അദ്ദേഹം എഴുന്നള്ളുന്നു എന്നു ഹനമാൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ ഭരതൻ ശ്രീരാമപാദുകങ്ങളെ തന്റെ ജടാമുടിക്കു മേൽ വച്ച് ശ്രീരാമൻ വരുന്ന വഴി നോക്കി വേഗത്തിൽ നടന്നു.

കുറിപ്പ്

പുഴ്പ്പുകം — പുഷ്പകം
മരുവലാർ — ശത്രുക്കൾ
മറലി — കാലൻ

പാട്ട് 4

നടന്തമന്നവനൊടേ
നകരവാതിക്കളെല്ലാം
നടത്തുനോക്കി നടകൊണ്ട
വനാമ്മാരുതിതന്നോ-
ട്‌ടയിൽ നിമ്മിലെങ്ങിനേ
യണവു വന്തവിടയൻറിണൈ
പിരിത്തുതെങ്ങിനേയരചൻ
മൈതിലിയൊടും
പടയുമായ്‌വന്ത നിചാ
ചരനെ വെന്റതെങ്ങനെ
പരവയെക്കടന്തവാറു
മറിയിക്കകിലമെ-
ൻ‌റിടമറിന്തവനിര
ന്തളവന്തുമവനോ-
ട്‌ടടുടർത്ത വചനങ്കൾ
കൊടു കൂറിനനെല്ലാം.

ഇങ്ങനെ നടന്ന ഭരതനോടൊപ്പം നഗരവാസികളും നടന്നു. ലക്ഷ്യംനോക്കി നടക്കുന്നതിനിടയിൽ ഭരതൻ മാരുതിയോടു് നിങ്ങൾക്ക് ഇടയിൽ എങ്ങനെയാണ് അടുപ്പം വന്നത്? രാജാവ് മൈഥിലിയുമായി പിരിഞ്ഞതെങ്ങനെയാണ്? രാവണനെ എതിർക്കാൻ കടൽ കടന്നത് എങ്ങനെയാണ്? എല്ലാം എന്നെ അറിയിക്കുക എന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ ഹനമാൻ ഇടമുറിയാത്ത വാക്കുകളാൽ എല്ലാം പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

നകരവാതി — നഗരവാസി
പരവ — സമുദ്രം

പാട്ട് 5

കൊടുമമിക്കടവിനിൻറു
നിമ്മിലേ പിരിന്തപിൻ
കലവില്ലേ തുണയുമായര
ചന്മാരിരുവരും
തടിലിടൈന്ത നടുവാർത്ത
തയ്യൽ യാനകിയുമായ്-
ത്തവമിയറ്റുവതിനാ
യ് വനമുറൈന്തിരുന്ത നാൾ
ഇടയിടേ മുനികെണങ്കളെ
വണങ്കിയുമവർ-
ക്കിടർനിയാചരർ തമ്മാലുള്ള
തൊഴിത്തുകളെയും
പടിയുരയ്ക്കുമങ്ങന കഴിന്തി
തൊട്ടു ചിലനാൾ
പടർത്ത മാമലയിൽ മീതു
പരുമാനിതുമെല്ലാം.

കൊടിയ വനത്തിൽ നിന്ന് നീങ്ങുൾ തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞതിനു ശേഷം കലവില്ലേ മാത്രം തുണയായി രാമലക്ഷ്മണന്മാർ സീതയോടു കൂടി തപസ്സനുഷ്ഠിക്കുന്നതിനായി വനത്തിൽ താമസിച്ചു. ഇടയ്ക്കിടെ മുനിമാരെ വണങ്ങിയും രാക്ഷസന്മാർ മുനിമാർക്കുണ്ടാക്കുന്ന ദുഃഖങ്ങളെ ഒഴിച്ചു കളഞ്ഞും അല്പദിവസങ്ങൾ മാമലകൾക്കു മേലെ ചുറ്റിനടന്നു കഴിച്ചു.

കുറിപ്പ്

തടിലിടൈന്തനടു — മീനൽ തോൽക്കുന്ന കൃശമധ്യ
ഇടർ — കഷ്ടം
പരുമാനി — ചുറ്റിനടന്ന്

പാട്ട് 6

മലകൾമേലിരുന്ത മാമുനിവർ
ചേർപുവീയിലും
മരങ്കൾ തിഴ്ന്നി വനങ്കളിലു
റൈന്തുമിടയേ
പലവിരോതങ്കൾ നിചാചരർ
തമ്മാലുള്ളതെല്ലാം
പഴയ വേതിയരുരെ
യ്ക്കുമതു കേട്ടുമിങ്ങനേ
കലങ്കിവന്ത നയനങ്കൾ
കൊടുവഞ്ചിനമകം
കന്നിറൈതു വല്ലരക്കരെ
മുടിപ്പനിനിയെ-
ൻറൊലിയെഴും തരം
നിരന്തരം മുനിന്തിരർ മുനി-
ൻറുരചെയ്തും പെരിക
മാതങ്കൾ കഴിത്തനർ പിന്നും.

മലകൾക്കു മുകളിലും മാമുനിമാർ കഴിയുന്ന ഇടങ്ങളിലും മരങ്ങൾ നിറഞ്ഞ വനങ്ങളിലും ജീവിച്ചും ഇടയ്ക്ക് രാക്ഷസന്മാരാൽ ഉണ്ടാവുന്ന പല ഉപദ്രവങ്ങൾ മഹർഷിമാർ പറയുന്നതു കേട്ടു കൊടുംകോപം ഉള്ളിൽ നിറഞ്ഞു കണ്ണുകൾ കലങ്ങി “ഈ രാക്ഷസന്മാരെ ഞാൻ നശിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്” എന്നു മുനിമാരുടെ മുനിൽ നിന്ന് ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞുകൊണ്ടും ഏറെ മാസങ്ങൾ പിന്നെയും കഴിച്ചുകൂട്ടി.

കുറിപ്പ്

തിഴ്ന്നി — നിറഞ്ഞ
ഉറയ്ത്തും — വസിച്ചും
വേതിയർ — വേദജ്ഞർ, മഹർഷിമാർ
പെരികമാതങ്ങൾ — ഏറെമാസങ്ങൾ

പാട്ട് 7

കഴിത്ത മാതങ്കളെവണ്ണ
മെന്തിലെണ്പതു തിനം
കനിവു ചേർത്തു വിരുന്തായ്
മുടിത്തു വാഴുതൊരോടം
എഴുപതായ് മുടിത്തു
വാതരങ്കൾ മറ്റൊരുപുറ-
ത്തിടയിലേതിരവുമറ്റൊരെ
ടമങ്കുവിരുനായ്
മുഴുവൻ മാതമൊരടത്തു
പതിനഞ്ചുതിനമായ്
മുടിയും മാതമൊരട
ത്തൊരുതിങ്കളൊരു പാ-
ടുറ്റതി കാണംവഴിയേ
നിചിചരർക്കരചൻമാ-
രവിരതം നിനവിനോടടവി
തോറുമുറൈത്താർ.

എങ്ങനെയാണ് മാസങ്ങൾകഴിഞ്ഞു പോയത് എന്നാണെങ്കിൽ, ഒരിടത്ത് എൺപതു ദിവസം വിരുന്നായി കഴിഞ്ഞു. മറ്റൊരിടത്ത് എഴുപത് ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു. ഇതിനിടയിലെ ഒരു രാത്രി മറ്റൊരു ഇടത്ത് വിരുന്നായി കഴിച്ചു. മുഴുവൻ മാസവും ഒരേടത്തു കഴിച്ചു. പക്ഷതി മാസം ഒരിടത്ത് ആറു മാസം വേറൊരിടത്ത് ഇങ്ങനെ രാക്ഷസന്മാരെ നശിപ്പിക്കാനുള്ള വഴി ആലോചിച്ച് രാമലക്ഷ്മണന്മാർ വനത്തിനകത്ത് താമസിച്ചു.

പാട്ട് 8

ഉറൈന്ത കാലമിരു
നാലിരവുമറ്റൊരു പുറ-
ത്തൊരുതിനം പിന്നൊരടത്തു
വിരുന്തായുമിങ്ങനെ
നിറൈന്ത വൈരവും
നിചാചരരിലീടി മന്നന്മാർ
നിറമിരുണ്ടിരുന്ന് തെണ്ട
കമുറയ്ന്തിരുന്ത നാൾ
മറുതലിത്തവർ വിരാതനെയും
വെന്ററിന്തപിൻ
മതിതെളിന്ത ചരപങ്ക
മുനിവൻ ചരണന്താർ
മുറുകുമ്പിനൊടു കൈ
പണിത്തുടമ്പു പകർന്ത-
മുനി വിമാന വരമേറിനതു
കണ്ടു നടന്താർ.

രാക്ഷസന്മാരിൽ നിറഞ്ഞ വൈരത്തോടുകൂടിയ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ എട്ടു രാത്രി ഒരിടത്തും പിന്നെ ഒരു ദിനം വേറൊരിടത്തുമായി ഇരുണ്ടനിറമാർന്ന ദണ്ഡുക വനത്തിൽ വസിക്കുന്ന കാലത്ത് എതിർത്തു വന്ന വിരാധനെ ജയിച്ചതിനുശേഷം മനസ്സ് തെളിഞ്ഞ ശരഭംഗ മുനിയുടെ കാൽത്താർ ഭക്തിയോടെ വണങ്ങി. അനന്തരം മുനി ദേഹത്യാഗംചെയ്ത് മോക്ഷം നേടുന്നതും കണ്ടു നടന്നു.

കുറിപ്പ്

തെണ്ടകം — ദണ്ഡകം
മുറുകം — വർദ്ധിച്ച
മറുതലത്തു — ശ്രുതിരിട്ട്
ചരപങ്ങൻ — ശരഭംഗൻ

പാട്ട് 9

നടന്തമന്നവരും മൈതിലിയും
മാമലകളും
നതികളും കടത്തു തുക്കൺ
ചുരുങ്കും മുനിവനോ-
ടടവിതന്നിലുറൈയാമെട
മെങ്കൾക്കരുൾചെയുൻറടി-
പണിന്തിരത്തുപോന
വഴിയേ മലയെല്ലാം
കടത്തു മുന്നതികളും
മുതിതരാവെയുന്തുള്ളി-
ക്കനിന്തകത്തിയനു തോതര
നെയും തൊഴുതുപോ-
യിടയിലുള്ളചലവും
കടന്തകത്തിയനുടേ
യിനിമ ചേർകഴൽകൾ താഴ്
തുലകിൽ വീഴ്ത്തു തൊഴുതാർ.

മാമലകളും നദികളും കടന്ന രാമലക്ഷ്മണന്മാരും മൈഥിലിയും വനത്തിൽ വസിക്കാൻ പറ്റുന്ന ഇടം എവിടെയെന്ന് അരുളിച്ചെയുക എന്ന് ധ്യാനനിരതരായ മുനിമാരോടു് നമസ്കരിച്ച് അഭ്യർത്ഥിച്ചു. മലയും മഹാനദികളും എല്ലാം സന്തോഷത്തോടെ കടന്നു പോകുന്ന വഴി അഗസ്ത്യ സഹോദരനെ കണ്ടു തൊഴുത് ഇടയിലുള്ള പർവ്വതവും കടന്ന് അഗസ്ത്യമുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ താണുവീണു തൊഴുതു.

കുറിപ്പ്

മുതിതരായി — സന്തോഷമുള്ളവരായി

പാട്ട് 10

തൊഴുത വേന്തരെയും
മൈതിലിയെയും മുനിവരൻ
ചുരന്നെഴും നല്ലതയാവിനൊ
ടവർക്കുചിതമാം
തൊഴിൽകൾ ചെയ്തടനിരുത്തി
യങ്കെടുത്തു ചിലയും
ചുരുതി തകുമതിയും
കൊടിയതായുകകളാൽ
പൊഴിയുന്നേരവുമായത
ചരതുണികളെയും
പുകഴ്പൊരുതിന നല്ലത്തി
രങ്കളും നിചിചരർ-
ക്കുറുതി കാണുവതിനായവ
കൊടുത്തരുളിനാ-
നമരർകോൻ നൽകിയിരുന്ത
വയെല്ലാമരചനായ്.

തൊഴുതു വണങ്ങിയ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെയും മൈഥിലിയെയും മുനിവരൻ നിറഞ്ഞ ദയയോടുകൂടി ഉചിതമായി അനുഗ്രഹിച്ച് അടുത്തിരുത്തി. ദേവേന്ദ്രൻ നൽകിയ വില്ലും പ്രസിദ്ധമായ വാളും കൊടിയ അസ്ത്രങ്ങൾ, അമ്പൊഴിയാത്ത ആവനാഴികളും നല്ല ശരങ്ങളും രാക്ഷസന്മാരെ നശിപ്പിക്കുവാൻ വേണ്ടി മുനി രാമനു നല്കി.

കുറിപ്പ്

തയാറ് — ദയവ്
ചില — വില്പ്
ചുരുതി — ശ്രുതി
അതി — അസി, വാൾ
തായുകം — സായുകം
ചരതുണികൾ — ആവനാഴികൾ

പാട്ട് 11

അരചനംവണങ്കിയേറ്റു
കരുതണ്ടിലവെല്ലാ-
മടലിൽനാൻ കരുതുനേരം
വരികെൻറുമുരചെ-
യ്ക്കാരു വരും പിന്നുമിരന്ത
നനരക്കരൈതിരി-
ടുള്ള തൊഴിൽക്കുവഴിയെന്തി
നിയെനക്കെന്തമേടം
അരുൾ ചെയ്താൻ മുനിവരൻ
കൊടിയ പഞ്ചവടി പു-
ക്കുവടെയാവിതു നിവാത
മവരെപ്പൊരുവതി-
ന്നരുമയിൻറി വരുമൻറു
മൊഴിയിൻറ മുനിയോ-
ടടിപണിതു വിടകൊണ്ട
വരെഴുന്തരുളിന്താർ.

രാമൻ അഗസ്ത്യനെ വണങ്ങി എല്ലാം കൈകളിൽ ഏറ്റുവാങ്ങി യുദ്ധത്തിൽ ഞാൻ സ്മരിക്കുമ്പോഴെല്ലാം വരണം എന്നു പറഞ്ഞ് ഇനിയും രാക്ഷസന്മാർക്കെതിരായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ വഴി എന്തെന്നുള്ള ഒരു വരവുകൂടി നൽകണമെന്നു പറയുന്നു. അപ്പോൾ മുനിവരൻ കൊടിയ പഞ്ചവടിയിലേക്കു പ്രവേശിച്ച് അവിടെ നിവസിക്കുക എന്ന് പറഞ്ഞു. അവിടെ താമസിച്ചാൽ രാക്ഷസന്മാരെ പ്രയാസം കൂടാതെ എതിരിടാം എന്ന് പറഞ്ഞതു കേട്ട് അദ്ദേഹത്തെ വണങ്ങി രാമലക്ഷ്മണന്മാർ പഞ്ചവടിയിലേക്ക് യാത്രയായി.

ഡോ. ഹേമമാലിനി എം

അസ്സോസിയേറ്റ് പ്രൊഫസ്സർ, മല
യാളവിഭാഗം, വിമലാ കോളേജ്.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org).
- പ്രതികരണങ്ങൾ [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org) എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ, ഈ **വെബ് പേജിൽ** കമന്റുകളായി ചേർക്കുകയോ ചെയ്യുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.